

în cazul de față, din pricina ritmului mereu același. Implicarea fizică a actrițelor este și ea, uneori, excesivă, ca și manifestările lor vocale ceea ce, în loc să crească tensiunea spectacolului, duce la disiparea acesteia. Totuși, prezența unor actrițe ca Gabriela Crișu (*Piggy*), Dorina Maria Haranguș (*Ralph*), Ana Maria Marinca (*Jack*), Olimpia Mălai (*Roger*), a căror interpretare marchează trecerea de la personaj la tipologie, asigură caracterul de atemporalitate celor întâmplute, (senzație întărită și de scenografia Rodicăi Arghir, decor marcat de frânghiile groase, împletite, costume transformându-se din uniforme școlare în zdrențe anonime) de parcă toate cele de pe scenă ar proveni dintr-o altă dimensiune, unde nu există sexe diferite – așa încât nu deranjează faptul că la nume de băieți răspund fete și tot fetele se poartă și decid ca niște „masculi” – și nici vârste sau alte determinări cu care suntem noi obișnuiți. Sunt doar tipare comportamentale, evoluând conform unor curbe atent urmărite, ca într-un studiu despre ființa

umană, cu rezultate nu tocmai îmbucurătoare. Pentru că „bestia”, care devine la un moment dat obsesia vieții ființelor izolate de pe insulă – unii vrând să o vâneze, dovedindu-și astfel forța, ceilalți temându-se de ea – este de fapt, parte din noi înșine, fragment al umanității, gata să se revolte împotriva-ne, dacă nu reușim să o stăpânim cum trebuie. „Bestia e în noi”, confirmă la final, cu tristețe și cu un fel de bizară resemnare și bătrânul marinar, (Corneliu Dan Borcia) care crede că-i salvează pe cei câțiva copii rămași, dar nu face altceva decât să ducă în „lumea civilizată” mici monștri ce vor crește apoi, deghizându-se în cetățeni respectabili, directori de firme, medici, profesori, etc. Apariția lor la final, fiecare strigând victorios ce meserie are și lăudându-se cu familia sa, te face să te întrebi cu teamă: oare câți asemenea „monștri” nu umblă zilnic printre noi, oare cât din „bestia” de care vorbesc prototipurile umane ale lui Golding, zace în propria noastră ființă? Din fericire, de la teatru nu se pleacă cu toate răspunsurile acasă!

Roxana CROITORU

Regresiunea individului

Premiera Teatrului Maghiar de Stat din Cluj, care a marcat și începutul stagiunii 2001–2002, cu *Karol* de Slawomir Mrożek se înscrie în „poetica” lui Tompa Gabor.

Liniile de forță ale dramaturgiei lui Mrożek în piesele scurte *Karol*, *Striptease*, în largul mării, concentrația

și dramatismul povestirii în spațiul unic și restrâns, precum și atenta caricaturizare a situațiilor și a personajelor se împletesc în mod fericit cu mijloacele regizorului.

Sub semnul relaxant al parodiei și exploatănd cu efecte izbutite resursele comicului absurd, spiritul pătrunzător

și nonconformist al lui Tompa Gabor ne surprinde (a câta oară?) un episod din tragismul existenței umane.

Karol e o secvență despre regresivitatea individului sub imperiul forței. Deformarea caracterologică are loc prin intermediul forței brute și brutale inexplicabile și fără scop. Un oculist este amenințat de *Bunic* și *Nepot*. Bunicul e adus la consultație de Nepot pentru a-și recăpăta acuitatea vizuală, ca să-l poată omorî pe Karol, să tragă cu pușca în Karol. Nu știm cine e Karol și de ce trebuie împușcat.

Medicul îți pierde treptat puterea de apreciere sub tensiunea care crește, din pândă neconținută a Bunicului cu pușca la ochi și intransigența (brutală) a Nepotului. Exercițiul cu cititul literelor – Bunicul e analfabet – subliniază comical grotesc al situației. Neapărând nici un Karol, amenințarea trece asupra *Oculistului*, numit el un virtual Karol. Aflat în fața morții, Oculistul renunță pe loc la codul etic învățat și devine el însuși un instrument al uciderii, furnizând drept Karol pe primul client care vine la consultație.

Bunicul și Nepotul, satisfăcuți după crimă, părăsesc cabinetul, nu fără a lăsa în urmă posibilitatea revenirii. Teroarea instalată prin faptă îl transformă pe Oculist în brută, ucigându-și în serie clienții, păstrându-și doar o dimensiune caracterologică, cea a instinctului de conservare.

Regizor, realizator al decorului și costumelor, Tompa Gabor a ales ca loc al înscenării Casa Tranzit, vechea sinagogă din Cluj, unde, de la drumul sinuos parcurs într-o veche curte

interioară și până la spațiul propriu-zis: scenă și public, în care intri direct de afară, ceea ce mărește tensiunile, suspansul. Spectatorul e inclus în viața spectacolului. Uciderea clientului, al așa-zisului Karol, are loc sub ochii lui, prin ușa prin care a intrat. Mortul e adus de afară, nu din culise.

Spiritul moqueur al regizorului se răsfârâge și asupra publicului care poate resimți primejdia de a fi el însuși cel ucis. Parodia se citește în tot: în costumul de vânător tirolez al bunicului, în costumul clasic, de culoare închisă și cu cravată al Nepotului – șabloane ale închistării enorme și în ideile fixe, ce declanșează situații anormale – până la panourile cu litere în toate alfabetele lumii, de pe perețele cabinetului medical.

Finalul piesei explodează într-o scenă onorică: peretele din spate al cabinetului se deschide într-o cămăruță, peșteră luminată în roșu de focurile iadului, în care tronează, printre oase, ca omul cavernelor, medicul.

Actorii Dimeny Aron – *Nepotul*, Csiky Andras – *Bunicul* și *Oculistul* – Biro Jozsef, cu economie de mijloace, în replici scurte și alerte, într-o armonie perfectă dau viață unei situații problemă al cărei răspuns urmează să-l găsim în noi.

Teatrul Maghiar de Stat Cluj în colaborare cu Fundația Tranzit – Karol de Slawomir Mrožek. Regie, decor și costume: Tompa Gabor. Dramaturgia: Kelemen Kinga. Scenik: Tenkei Tibor. Asistent scenografie: Bologh Borbala. Distribuția: Dimeny Aron, Csiky Andras, Biro Jozsef.